

Mea Culpa Ujedinjenih Nacija U Srebrenici

Author: [Ian Williams](#)

Sa neocekivanom otvorenoscju Ujedinjene Nacije su prihvatile odgovornost za smrt hiljade civila koje su srpske snage ubile u takozvanoj "bezbednosnoj zoni" UN.

Dugo ocekivani izvestaj UN o Srebrenici neobicno je samokritican. Casopis "War Report", Instituta IWPR, davno je optuzio UN za "ucestvovanje u genocidu". Ovaj izvestaj kao da proglasava krivicu UN kada je rec o ovoj optuzbi. U njemu se Srebrenica stavlja u kontekst citave operacije u Bosni, koja je, sudeci po ovom izvestaju "bila jedna od najtezih i najbolnijih u nasoj istoriji".

"Greskom, pogresnim procenjivanjem situacije i nemogucnoscu da se suocimo sa opsegom zla sa kojim smo bili suoceni, nismo uspeali da spasimo zivote ljudi iz Srebrenice i sprecimo srpsku kampanju masovnog ubijanja", kaze se u ovom izvestaju.

Ovaj izvestaj zakljucuje da "Srebrenica kristalise istinu koju su svet i Ujedinjene Nacije shvatile kada je postalo suvise kasno: da je Bosna predstavljala istovremeno moralnu misiju a ne samo vojni konflikt".

U UN izvestaju istic se da institucija predstavlja nesto vise od jednostavnog zbira njenih delova. Medjunarodno telo trebalo je da zauzme moralni stav, kaze se u ovom tekstu, i trebalo bi da preuzme odgovornost kada to ne uspe da postigne. Ovo predstavlja veliku promenu: dok je vise od sest clanova osoblja State Departmenta dalo otkaz zbog neaktivnosti Washingtona u Bosni, niko nije izasao iz UN u znak protesta.

Medjutim, ovaj zakljucak ne iznenadjuje. Bivsi predsednik UN, Boutros Boutros-Ghali, u sopstvenom izlaganju boravka na funkciji predsednika, bio je jos ostriji u kritikama neuspeha UN. U Bosni, on pise u memoarima "Neporazeni: US-UN saga", da je UN izneverila "kljucne principe medjunarodnog ponasanja: protiv nasilnog zadobijanja teritorije; protiv genocida; garancija integriteta i postojanja clanica zemalja UN."

Ovaj izvestaj, objavljen pod imenom predsednika UN Kofi Annana, koji je u to vreme bio potpredsednik mirovne misije, objavljuje detalje, pojacavajući ovaj zakljucak. On je preziveo ozbiljnu i zestoku opoziciju unutar samih Ujedinjenih Nacija, gde se ovakva otvorenost nije pokazala u ukupnoj istoriji njenog dugogodisnjeg rada.

Glavni greh po pitanju Srebrenice je prihvatanje nedovoljno promisljene rezolucije po kojoj se namece embargo oruzja svim zaracnim stranama, kombinovan sa nesklonoscju da se sprovede odbrana najpogodnije strane, Bosanaca. Izvestaj zakljucuje da je vec 1992. godine posmatracima bilo jasno da ce rezolucija 713 "doneti prednost Srbima, koji su u to vreme dominirali jugoslovenskom armijom i industrijom oruzja".

U izvestaju se takodje pominje da je povlacenje jugoslovenske vojske iz Bosne bilo "kozmeticko". Trupe su ostale, a komandant, general Ratko Mladic je jednostavno promenio svoju titulu u komandanta Bosansko-srpske armije, koja se "citavo vreme rata oslanjala na podrsku Beograda u vidu materijala, obavestavanja, sredstava i drugih vidova pomoci". Ovo izgleda toliko ocigledno da se gotovo ne treba spominjati, ali je osvezavajuće priznanje posle toliko godina poricanja. Ovaj izvestaj ponovo ozivljava cinjenicu da je stvaranje bezbednosnih zona nastalo kao rezultat pokusaja zabrinutih clanica Veca bezbednosti da obezbede neku vrstu izbavljenja od napadanja Srba. Javno porazene, vaznije clanice su se saglasile sa politikom bezbednosnih zona, ali su odbacile proračun Boutros-Ghalija o tome koliko ce trupa biti potrebno za obavljanje ovog zadatka.

Bez eksplicitnog navodjenja, ovaj izvestaj objavljuje kako je rukovodstvo UN na terenu na Balkanu gajilo

institucionalnu pristrasnost prema Srbima kojima se verovalo, dok su se klevetali Bosanci. Ovo je postalo ocigledno u pogledima lokalnih stabova UN, po kojima se uzimalo za izvesno da su Srbi isprovocirani napadima iz Srebrenice. U stvari, u izveštaju se jasno istice da su Srbi lagali a trupe UN verovali i prosledjivali te lazi. Cinjenica je da je bilo tek nekoliko napada sa podrucja ove enklave i da su vecinom predstavljali pohode u potragu za namirnicama.

Tipicno je sto su holandske trupe zahtevale vazdusnu podrsku u Srebrenici i sto su se gubili izveštaji o srpskim upadima, dok se lazno obavestenje po kojem su Bosanci bacili granatu na dansko oklopno vozilo naslo pred Vecem bezbednosti posle nekoliko sati. Ispravka da je posredi srpska tenkovska mina stigla je mnogo kasnije do usiju Veca.

Ovaj izveštaj takodje komentarisae uporne glasine koje su inspirisale UN snage sa terena po kojima su Bosanci sami odgovorni za masakr na pijaci Markale. Svi prihvataju, osim najvatrenijih zastupnika Slobodana Milosevica da su to bile srpske snage.

Izvor tragedije, kako se kaze, bio je stav UN na terenu, pojacan uticajem britanskih i francuskih saradnika. To je bio stav moralne jednakosti.

Taj pristup je iskrivio sliku protivnika koja je odgovarala svetskim ocekivanjima po kojoj su Srbi i Bosanci, zlocinci i zrtve, "jednako losi". Tako su Bosanci demonizovani, dok su Srbi izgledali kao casni ljudi ciji su povremeni ispadi bili isprovocirani pokusajima Bosanaca da dodje do vojne intervencije sa strane.

Narocito, posle dolaska Yasushi Akashija na mesto specijalnog izaslanika UN, koji je neograniceno verovao Srbima i njihovim uveravanjima, cak i kada je hiljade zatvorenika u Srebrenici ubijano. Na kraju je stab UN iz New Yorka morao urgirati da bi Akashijeva kancelarija podnela izveštaj o masakru u vreme kada su mediji vec poceli objavljivati clanke o tome.

Izveštaj oslobadja ili bar ne moze naci dokaze kojim bi se potvrdile tvrdnje da se komandant UN snaga Bernard Janvier dogovorio sa Mladicem da ne upotrebljava vazdusne napade u zamenu za oslobadjanje pretežno francuskih taoaca. Medjutim, u njemu se potvrduje da se Janvier u toku juna 1995.godine tri puta susreo sa Mladicem, nekoliko nedelja pre masakra navodno "da bi komunikacione kanale ostavio otvorenim". U to vreme, Rupert Smith, novi komandant na terenu u Sarajevu je smatrao da cak ni snage UN ne bi trebalo da govore sa Mladicem sve dok njegovu jedinicu ne uzmu taoce.

Ne iznenadjuje onda sto ovaj izveštaj zakljucuje da "Globalna obaveza UN koja se tice prekidanja ratnih sukoba ne iskljucuje unapred moralne sudove vec ih cini neophodnim". Ovo predstavlja veliki korak za jednu instituciju sa horizontalnom vijugom ucenja.

Medjutim, dok izveštaj ide dalje od bilo cega sto je pre toga napisano u UN, on i dalje odrazava njenu tradicionalnu kulturu: imena se sakrivaju da bi se zastitili krivci. Kada se pominju UN oficiri mirovne misije, umesto imena navode se njihove titule. Sjedinjene Americke Drzave su "zemlja koja nije doprinela trupe", a Britanija i Francuska postaju "zemlje koje su doprinele trupe".

Interesantno je sto kad god se pominje stab UN kao izvor on postaje "Sekretarijat", na taj nacin dolazi do raspodele krivice izmedju pet ili sest hiljada clanova osoblja u New Yorku koje je vecinom nevino i nije ucestvovalo u donosenju odluka. Time svako od njih postaje krivac bar za jednog mrtvog Bosanca, sto za njih predstavlja tezak teret, pogotovo sto su mnogi bili protiv onoga sto se radi u njihovo ime.

Ian Williams, UN dopisnik casopisa "The Nation" i autor knjige "Ujedinjene nacije za pocetnike", bio je dugogodisnji urednik IWPR casopisa "War Report".

Location: Balkans
Macedonia
Albania
Serbia

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/mea-culpa-ujedinjenih-nacija-u-srebrenici>